

Latvijas Nacionālās bibliotēkas

Literatūras ceļvedis

Aprīlis/speciālnumurs

L N B

LATVIJAS
NACIONĀLĀ
BIBLIOTĒKA

Nr. 3/2022

ISSN 2592-8392

Literatūras ceļvedis

Jau trešo mēnesi 21. gadsimta Eiropa aizvada neticami saspringtā, pat sirreālā gaisotnē. Karš plosās nevis aiz jūrām un okeāniem, bet tepat mums līdžās Eiropā, turklāt šī ārprāta ietekmēta vairāk vai mazāk ir visa pasaule. Vairums mūsu līdzcilvēku, kuri dzimuši 20. gadsimta otrajā pusē, visdrīzāk jutās droši, ka savu mūžu nodzīvos bez kara Eiropā... un tomēr! Lai gan liela daļa no mums šos divus satraucošos mēnešus izdzīvo, ik dienu sākot ar jaunākajām ziņām no Ukrainas, daudziem ar to ir par maz – normāli domājošus cilvēkus pastāvīgi nodarbina notiekošās traģēdijas cēloņu skaidrojumi, vēlme iesaistīties jebkādas, t. sk. informatīvas, palīdzības sniegšanā. Jo arī tas ir atbalsts. Protams, ka mūs kā kultūras nozares pārstāvētājus līdžās cilvēciskajām šausmām satrauc arī apdraudētais, daļēji jau sabojātais izcilais Ukrainas kultūras mantojums – arhīvu, muzeju un bibliotēku ēkas, mākslas darbi, grāmatas, citi dokumenti, tādēļ bijām gandarīti par reālo iespēju kaut nedaudz iesaistīties tā [glābšanas iniciatīvā](#).

Ir zināms, ka teju katra krīze neviļus sev līdzi nes arī ieguvumus un pozitīvas tendences – lai gan tas izklausās paradoksāli, tomēr tāda ir pasaules lietu kārtība. Tie, kuri nav attiecīgo jomu speciālisti, atzīs, ka līdz šim par Ukrainu, tās vēsturi, kultūru, ģeogrāfiju esam zinājuši visai maz – kopš 2014. gada politiskajiem notikumiem bijām ieslīguši nosacītā atsvešinātībā, samierinoties ar Donbasa krīzes raisītajām negācijām. Šobrīd esam “pamodināti” pa īstam, cenšamies aptvert notiekošo, vairāk interesējamies arī par pašu Ukrainu. Aptvert karu varam arī ar literatūras starpniecību – stāstīt

par savu zemi un tautu ir rakstnieku un citu radošo profesiju pārstāvju misija visos laikos. Ukrainas kultūras pasaule ir plaša un daudzveidīga – tāpat kā pati valsts. Populāri mūsdienu rakstnieki un dzejnieki šobrīd dara ne vien savu tiešo darbu, bet ir kļuvuši par publicistiem, informatīvā kara dalībniekiem: iesaistās informācijas aprites nodrošināšanā vai, piemēram, gluži prozaiski – no ārvalstīm saņemto ieroču lietošanas instrukciju tulkošanā. Citi ir emigrējuši uz rietumvalstīm, bet citi – kopā ar ģimeni un līdzcilvēkiem atrodas bumbu patvertnēs un pagrabos; daži aizstāv dzimteni brīvprātīgo vai armijas rindās.

Lielāko Latvijas bibliotēku krājumos (Latvijas Nacionālajā bibliotēkā, LU Akadēmiskās bibliotēkas Ukrainas informācijas centrā) ir daudz iepirktu vai dāvinājumu veidā saņemtu Ukrainā izdotu grāmatu – gan daiļliteratūras, gan dažādu nozaru izdevumu. Ievērojamu Ukrainā izdotu grāmatu dāvinājumu pavisam nesen ar Ukrainas vēstniecības Latvijā atbalstu [saņēmusi Rīgas Centrālā bibliotēka](#).

No bibliotēku elektroniskajiem katalogiem, grāmattirgotāju piedāvājuma un sarunām ar mūsu tulkotājiem no ukraiņu valodas (šobrīd redzamākie – Māra Poļakova, Māris Salējs) varam secināt, ka latviski tulkotu ukraiņu grāmatu ir visai maz, ukraiņu rakstnieki izdevēju aprindās līdz šim bijuši nepietiekami novērtēti. Savukārt vairākas ukraiņu tautības tulkotājas (Līna Meļņika, Viktorija Prituļaka) nodarbojas ar latviešu tekstu tulkošanu ukraiņu valodā. Par ukraiņu literatūras tulkošanu lasiet rakstā [“Literatūra ir veids, kā varoni nemirst. Par ukraiņu literatūru stāsta tulkotāji”](#) un [“Tulkotāji arī raud!” Atklāta saruna ar tulkotāju Māru Poļakovu](#). Pārsvārā pie

Seko mums lnb.lv

Literatūras ceļvedis

mums pieejami šobrīd Ukrainā populāru rakstnieku romāni (Serhijs Žadans, Tamāra Horiha Zerņa, Andrejs Kurkovs u. c.), brīnišķīga bērnu literatūra (Marjana un Tarass Prohasko, Halina Vdovičenko). Bet ir liela cerība, ka situācija drīz mainīsies uz labo pusi. Šobrīd, pateicoties mūsu tulkotājiem, jo īpaši Mārai Poļakovai, varam sekot arī gluži svaigam raksturojumam par aktuālo situāciju Ukrainas grāmatu pasaulē, kuru pauž paši ukraiņi. Jau tagad var teikt, ka kopumā grāmatniecības nozare cietusi smagi – piemēram, grāmatas ir sagatavotas iespiešanai, bet sagrautu ēku un ražotņu dēļ tālākie procesi ir liegti. Akūti nepieciešamu atbalstu grāmatu izdošanā sniegt piekrituši arī Latvijas izdevēji (piemēram, “Zvaigzne ABC”). Sk. rakstnieka [Andreja Kurkova publikāciju](#) par pašreiz notiekošo grāmatniecības nozarē un rakstnieces [Viktorijas Amelinas viedokli](#) par karu un Krievijas kultūru. Pēdējos mēnešos Latvijā notiek daudz literāru pasākumu un sarunu muzejos, bibliotēkās un citās kultūrvietās (organizēšanā aktīvi iesaistās, piemēram, tulkotāji Māra Poļakova, Māris Salējs, dzejnieks Eduards Aivars).

“Literatūras ceļveža” aprīļa speciālnumurā piedāvājam pavisam nelielu ieskatu ukraiņu literatūras žanru daudzveidībā – tie ir daiļliteratūras un nozaru izdevumi, kuri pieejami Latvijas Nacionālās bibliotēkas krājumā un ieinteresējuši mūsu izdevuma veidotājus. Šķiet pašsaprotami, ka grāmatu ieteikumos šoreiz saklausīsit nedaudz vairāk emociju kā citkārt. Vienlaikus šis būs sava veida apliecinājums tam, ka domās patiesi esam kopā ar apbrīnojami lepno, dzīvotspējīgo un varonīgo ukraiņu tautu. Intereses gadījumā minētos

izdevumus iespējams pasūtīt ar starpbibliotēku abonementa starpniecību, jo lielākā daļa no tiem grāmatveikalos nav pieejami.

Aprīļa numura mērķis ir sniegt atbalstu Latvijas reģionu bibliotekāriem un citiem interesentiem gan ukraiņu literatūras apzināšanā, iepazīšanā un ieteikšanā vietējiem lasītājiem, gan arī iespējamo no Ukrainas iebrukušo bibliotēku klientu apkalpošanā, tādēļ pievienojam arī vairākus izlases veida ieteicošus resursu sarakstus (kopumā pieejamais ukraiņu literatūras klāsts – gan Latvijas Nacionālās bibliotēkas krātuvēs, gan dažādās nozaru lasītavās – ir daudz plašāks).

Slava Ukrainai!

Priekšvārda noslēgumā – tematiskai noskaņai daži šī brīža politiskās situācijas kontekstā tapuši dzejnieka **Eduarda Aivara** dzejoļi (tiek publicēta ar dzejnieku saskaņota cikla izlase).

Seko mums lnb.lv

Literatūras ceļvedis

Eduards Aivars

No cikla “Ārpus saprašanas” (Ukrainas karš)

VIII

Jau nedēļu nevaru palasīt romānu
Kurā peldos visu ziemu
Atskaņa būtu “ciemu”
Kas ir ar ciemu?
Tā vairs nav

XIV

Nākt bez biļetēm uz teātri, ar bērniem
Paslēpties, gaidīt, kad notiks baismīgā izrāde
Varbūt to atcels?
Turpat gatavot ēdienu, sildīties
Pie nokurinātām teātra samta krēslu kājām
Tik daudziem zālē vietu nepietiktu,
Izrāde tur arī nenotiek, tā nāk no debesīm;
Piepeša, strauja;
Teātris sagruva
Atraka tos, kurus atrada

XV

Vajag, lai burti sāk degt!
Vajag, lai burti sāk kliegt!
Lai anestēzija kaimiņu galvās beidzas
Lai anestēzija attālās zemēs beidzas
Lai tava nāve sāpīgi iedur man ausī

XVII

Bezgalīgs auksts tukšums
Saprāta sabrukums, kolapss vienā cilvēces daļā, šoreiz tā ir
mūsējā
Jāpanes ledains metālisks aukstums
Vai tāpēc, ka noskatījāties mazākos karos vienā mierā
Tagad arī pa gabalu tas ir smagi
Ikviens nogalināts bērns, kas neizdzīvos pat bērnību
Ikviens jaunietis, kurš neiepazīs mīlu
Skatās uz mums
Jāpanes mehānisks aukstums
Un nezini, debesīm jābūt vaļā vai ciet
Zeme, vismaz tu atveries!
Sākumā vienam

XXII

Liela liela Dieva auss
maza maza mana mute:
– Neizdosies kodolpokers
Kremlī uzradies ir džokers
Krājas drosme dvēselē
Cieš vēl gaidās pasaule

XXIII

Uz galda jauna mācību grāmata
“Kā pazaudēt dzimteni negribot”
Tā izdota šogad
Sastādītāji ir Krievijas iedzīvotāji
Tikai kopā viņi to varēja paveikt

Seko mums lnb.lv

Literatūras ceļvedis

XXVIII

Vai, kad lielgabali runā, mūzas klusē?

Nekad nav klusējušas

Vai pēc Ukrainas būs dzeja?

Pēc Ukrainas būs Ukraina

Vienīgi puķes nebūs pārliicinātas

Vai ziedēt

Vienīgi puķes nebūs drošas

Vai ziedēt

Tās vilcināsies

Lai izplauktu šaubās

Sagatavotāji:

LNB Pakalpojumu departamenta Humanitāro un sociālo zinātņu lasītavas nozaru informācijas eksperte Astra Šmite

LNB Pakalpojumu departamenta Tehnoloģiju un dabaszinātņu lasītavas galvenā bibliogrāfe Zane Bondare

LNB Speciālo krājumu departamenta Mākslas un mūzikas centra Mākslas lasītavas galvenie bibliogrāfi Raits Lubinskis un Toms Herings

LNB Attīstības departamenta Bibliotēku attīstības centra projektu koordinatore Anda Saldovere un Ilze Kļaviņa, galvenās bibliotekāres Māra Jēkabsone un Solvita Ozola

LNB Atbalsta biedrības konsultante Dārija Juškeviča

LU Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas lektore un pētniece Sigita Kušnere

Dzejnieks Eduards Aivars

Atbildīgā par izdevumu: LNB Attīstības departamenta Bibliotēku attīstības centra projektu koordinatore Anda Saldovere

Korektore: LNB Attīstības departamenta Bibliotēku attīstības centra galvenā bibliotekāre Māra Jēkabsone

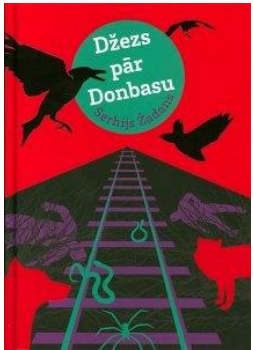
Maketētāja: Enija Lukumiete

Seko mums lnb.lv

Žadans, Serhijs. Džezs pār Donbasu.

Iesaka Sigita Kušnere

Atslēgvārdi

ukraiņu romāni

<https://gramatasirmanilabakiedraugi.wordpress.com/2016/10/18/dzezs-par-donbasu>

<https://replay.lsm.lv/lv/ieraksts/lr/75660/augusta-deglava-romana-riga-atkartotais-izdevums-un-serhija-zadana-dzezs-par-donbasu>

Romāns vēsta par laiku neilgi pirms pirmā Ukrainas kara Donbasā un Krimas aneksijas. Ukraina vēl ir vienota, brīva valsts – ar savu dzīves ritmu, ar savām problēmām. Romāna darbības centrā ir jauns vīrietis Hermans, kurš nonācis biznesa reiderisma melno spēļu laukā, kam neredz izeju, tomēr skatās uz notiekošo ar rezignēti mierīgu, dažbrīd pat pārgalvīgi pašpaļāvīgu skatienu. Varētu teikt, ka šī ir “vīriešu pasaules” grāmata, tomēr tajā nav žanram ierastās vardarbības aprakstu pārsātinātības. Tekstam piemīt neticami maigs un rimts ritējums, kas brīžiem līdzinās maģiskā reālisma pārejām no reālās uz ireālās pasaules atainojumu, – versmainas Ukrainas vasaras elpa, lauku plašums, cilvēku likteņu savijums. Teksta noskaņa lieliski atklājas Māras Poļakovas tulkojumā: *“Visapkārt aerodromam pletās kviešu lauki. Tuvāk pacelšanās joslai auga indīgi košas puķes, virs kurām, itin kā virs līķiem, gausi karājās lapsenes. No rīta saule sasildīja asfaltu un izžāvēja zāli, kas spraucās cauri betona plāksnēm. Iesānis, virs dispečera būdiņas, vējā plandījās karogu audekli, tālāk, aiz administrācijas ēkas, stiepās zirnekļu tīmekļos tīti, asās rīta gaismas aizdedzināti koki. Kviešu laukos slēpās dīvaini caurvēji, gluži kā dzīvnieki, kas ik nakti nāk ārā no tumsas uz dispečera būdiņas zaļajām ugunīm, bet no rīta atkal aizklīst starp stiebriem un slēpjas no svelmainās jūnija saules.”*

Savādi sāpīgi lasīt Ukrainas pilsētu un novadu nosaukumus, kas 2022. gadā arī Latvijā ieguvuši pilnīgi citu – ļoti tuvu un tiešu – skanējuma izjūtu. Harkiva, Kijiva, Kramatorska... Tā nav idealizēta Ukraina, bet reāla pasaule, mākslinieciski precīzi aprakstīta. Un savā ziņā reiderisms – bandītisks, nelegāls sveša biznesa nozagšanas, pārņemšanas veids – atbalso Ukrainas kara situāciju,

proti, atnāk sveši, nežēlīgi cilvēki, kuri ir gatavi iznīcināt visu tavu pasauli vienkārši tādēļ, ka viņiem ir vara un griba rīkoties savtīgi un negodīgi.

Dzejnieks, rakstnieks, esejists un tulkotājs Serhijs Žadans ir viens no mūsdienu zināmākajiem ukraiņu autoriem. Viņa darbi vairākkārt apbalvoti gan ar Ukrainas, gan starptautiskām balvām.

Romāns “Džezs pār Donbasu” (*Ворошиловград*) pirmpublicējumu pieredzējis 2010. gadā. Līdz šim tas izdots jau četrpadsmit valodās, tostarp angļu, franču, vācu, latviešu, rumāņu un grieķu valodā. 2010. gadā romāns ieguva Ukrainas Gada grāmatas balvu (*Книга року ВВС*), bet 2014. gadā romāns Šveicē saņēma Jana Mihalska balvu, kas tiek piešķirta izciliem dažādu pasaules valstu literārajiem darbiem. 2018. gadā pēc romāna motīviem uzņemta filma “Mežonīgais lauks” (*Дике поле*).

Žadans, Serhijs. Mezopotāmija.

Iesaka Līva Alksne

Atslēgvārdi

ukraiņu proza

<https://www.punctummagazine.lv/2019/07/01/devinu-pacanu-gramata-ar-psalmiem>

<https://gramatasirmanilabakiedraugi.wordpress.com/2019/08/06/mezopotamija>

Latviešu valodā šobrīd lasāmas divas ukraiņu rakstnieka Serhija Žadana grāmatas. Pirmais latviešu valodā iznāca romāns "Džejs pār Donbasu" (2016), kam sekoja "Mezopotāmija" (2019). Mezopotāmiju jeb Divupi – reģionu mūsdienu Irākas teritorijā starp Tigras un Eifratas upēm – mēdz saukt par civilizācijas šūpulī. Žadana Mezopotāmija, visticamāk, ir viņa dzimtā Ukrainas pilsēta Harkiva. Tiesa, šī pilsēta pakalnos starp divu upju ielejām nav nekāds civilizācijas šūpulis. Tā drīzāk uztverama kā visu nelaimju izauklētāja – kautiņi, parādi, nāve, nelaimīga mīlestība un neizveidojušās attiecības. Taču tas ir tikai šķitums. Caur deviņu dažādu vecumu vīriešu stāstiem un biogrāfijām, pagātņi, tagadni un nākotni atklājas vāji nosakāms laika nogrieznis starp 20. gadsimta 80. gadiem un mūsdienām. Žadans veiksmīgi un ticami atklāj konkrēto tēlu cilvēcību, spēku un vājumu.

"Līdz trīsdesmit gadu vecumam viņš bija iemācījies priecāties par aizritošo laiku un nenožēlot, ka tas aizrit tik ātri. Viņa paradumi sen bija izstrādājušies, nemiers uzsūcies, atkarības ieguvušas skaidras aprises. Vasarā sevišķi skaudri gribējās neaizmigt, noglabājot sevī visas pasaules tumsas netveramību un acumirkļīgumu." (103.–104. lpp.)

Grāmatu veido divas daļas – deviņi stāsti un dzeja. Katrs no stāstiem ir īsāka vai garāka epizode konkrētā vīrieša dzīvē, notikumu mezgls – katram no viņiem ir sava pagātne un pieredze, kas aizvedusi līdz aprakstītajam dzīves fragmentam. Visu stāstu vienojošais elements ir mīlestība pret kādu sievieti, bet man negribētos teikt, ka mīlestība ir vienīgais

šīs grāmatas vadmotīvs. Tā drīzāk ir pati dzīve, kas šos tēlus "kustina". Visi deviņi vīrieši it kā dzīvo katrs savu dzīvi šajā vienā laiktelpā: katrs savā "kastītē", taču ik pa laikam parādās cits cita stāstā, līdz visi gluži kā pie svētā vakarēdiena satiekas ar vēzi slimā Lukasa dzimšanas dienas svinēšanas un atvadu stāstā. Grāmatā izlasāms plašs dzīves kategoriju spektrs: nāve, bēres, mīlestība, sāpes, cerības, erotika, tukšums un pārpilnība visdažādākajos aspektos. Brīžiem gan rodas doma, ka tēli neattīstās, tie grozās visu laiku ap vienu un to pašu – savu asi, nemainot trajektoriju. Taču arī tas ir normāli – ne vienmēr stāstā nepieciešama kāda būtiska tēla transformācija.

Dzejas daļa grāmatā nodēvēta par "Precizējumiem un vispārinājumiem", kas bez liekvārdības atkārtoti un nostiprina apziņā jau pirmajā daļā "Stāsti un biogrāfijas" izlasīto.

Šī ir lasāmviela ar interesantu perspektīvu uz vīrieša pasauli, uz laikmetu – ar nelielu filozofisku ievirzi, bet pārlietu neatraujoties no realitātes. Žadana varoņu dziļās pārdomas vietumis šķiet kā saržs par filozofiju kā zinātņi. Tomēr "Mezopotāmija" nav gluži filozofiska vai psiholoģiska grāmata, kur tikko izlasītais kārtīgi jāpārdomā. Tas ir romāns, kurā lasītājam nākas no sirds dzīvot līdzī tā tēliem.

No ukraiņu valodas tulkojusi Māra Poļakova, atdzejojis
Māris Salējs; literārais konsultants Māris Salējs.
Rīga : Jāņa Rozes apgāds, 2019. 288 lpp.
ISBN 9789984237480.

Horiha-Zerņa, Tamāra. Meitiņa.

Iesaka Anda Saldovere

Atslēgvārdi
ukraiņu romāni

<https://www.delfi.lv/kultura/news/books/latviski-izdots-romans-meitina-par-ukrainas-un-krievijas-karu-donbasa.d?id=52512759>

<https://lililasa.wordpress.com/2020/11/22/tamara-horiha-zerna-meitina>

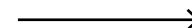
<https://www.punctummagazine.lv/2020/11/30/mes-atbildam-par-tiem-kuru-varda-esam-uzrakstijusi>

Par šo romānu domājusi un vēlējusies to izlasīt un iekļaut mūsu izdevumā biju jau kopš tā iznākšanas brīža. Tomēr piemērotākais brīdis to īstenot bija pienācis vien šī gada martā. Lai gan daži draugi bilda, ka nez vai šobrīd būtu prātīgi sev uzkraut vēl papildus emocijas, man šādu pašterapijas kursu vajadzēja piedzīvot. Bet galvenokārt – censties pašai sev atbildēt vismaz uz daļu no jautājumiem – kāpēc?! Jā, atbilžu grāmatā ir daudz, un tās ir pārliecinošas. Tiem, kuri grib labāk izprast šī brīža Ukrainu, romāns ir ļoti ieteicams. Jo īpaši, lai apzinātos to, ka ukraiņi nav zaudētāju nācija. Romānā attēlotajā 2014. gada Donbasā daudz sasauču ar pašreizējo karadarbību, diemžēl šobrīd viss notiek daudz skaudrāk un nežēlīgāk. Man, kas piederu pie ukraiņu nāciju līdz šim visai pavirši iepazīšanai, pārsteigumu netrūka. Vispirms jau par to, kā gan astoņus gadus jau esam varējuši sadzīvot ar tik tuvu notiekošu netaisnību? Bet visvairāk – par apbrīnojamo ukraiņu nāciju, tās spēju nekrist panikā, nezaudēt ticību sev un uzvarai, drosmi un pašleņķumu. Par ukraiņu tik veselīgo humora izjūtu, prasmi pasmieties par sevi pat skarbākajos brīžos – kā vienu no izdzīvošanas veidiem. Un tas nav vienīgi rakstnieces Horihas-Zerņas (tas ir autore pseidonīms) tik saistošās un sulīgās rakstu valodas vai Māras Poļakovas izcilā tulkojuma dēļ – ukraiņu humora izjūtu nolasām arī no ikdienas portālu ziņām, video sižetiem vai citātiem sociālajos medijos. Lai gan centrālā romāna sižeta līnija vijas ap absolūti nesavtīgu un solidāru brīvprātīgo iesaisti atbalsta sniegšanā armijai reāla kara situācijā, patiesībā tas ir romāns par nebeidzamu dzimtenes mīlestību. Un par to, kā ir zaudēt visu, kas cilvēkam piederējis, bet jau pēc mirkļa – piecelties un doties tālāk, atrodot zemi zem kājām un lietderību savai ikdienas

eksistencei. Jā, no mūsu viedokļa šis ir “emociju romāns”. Tomēr to lasot, pieaugot spriedzei un apjaušot dziļi traģiskā fināla tuvumu, arvien vairāk pārņem sajūta, ka ir tik žēl šķirties gan no romāna galvenās varones, gan viņas kolorīti iezīmētajiem draugiem; gribētos lasīt vēl... Šķiet neticami, bet romāns veidots tā, ka lasot par šausmām, kļūst pat nedaudz vieglāk izdzīvot šobrīd notiekošo. Jo – romāns ir ļoti īsts. Un dzīve tur – karā – arī ir īsta un rit teju tepat, vien pāris tūkstošus kilometru aiz mūsu robežas...

“Kaut katrs ieraudzītu, kā izgaist maldi, kā mutuļo un ceļas spēks, kuru vairs netur seni lāsti. Kā šeit, Donbasa leģendārajās stepēs, kuras īstenībā nepavisam nav stepes, bet lauki, gravas un mežu joslas, starp skursteņiem un terikoniem izgāja smalcināts stāvs. Cik nedroši gājēja lika savus soļus ceļa sākumā, un cik dimdoša un pašapzinīga viņas gaita bija kļuvusi beigās. Kā viņa pielika rokas pie debesīm un iesmējās azartiskās priekšnojautās, un no šiem smiekliem zeme iesprāga un izgriezās ārpus, noraujot kājnieku mīnu stieples un izspļaujot skitu bultu uzgaļus. Negaidījāt? Jo ļaunāk jums.” (76. lpp.)

Svarīgi piebilst, ka grāmatas autore patiesībā nav rakstniece, bet gan profesionāla tulkotāja, un šī ir viņas pirmā šāda veida uzdrošināšanās. Stāsts ir arī ļoti personīgs, jo, sākoties karam Donbasā 2014. gadā, Horiha-Zerņa pati kļuva par brīvprātīgo armijas palīdzi. Braucot uz frontes līniju ar humānās palīdzības sūtījumiem, viņa uzklauzījusi tik daudz skaudru un patiesu stāstu, ka nevarējusi tos visus neiedzīvināt romānā. “Meitiņa” ir šobrīd izcilākais Ukrainas un tās kaimiņos esošās agresoru valsts

Horiha-Zerņa, Tamāra. Meitiņa.

Iesaka Anda Saldovere

Atslēgvārdi

ukraiņu romāni

<https://www.delfi.lv/kultura/news/books/latviski-izdots-romans-meitina-par-ukrainas-un-krievijas-kaulu-donbasa.d?id=52512759>

<https://lililasa.wordpress.com/2020/11/22/tamara-horiha-zerna-meitina>

<https://www.punctummagazine.lv/2020/11/30/mes-atbildam-par-tiem-kuru-vara-esam-uzrakstijusi>

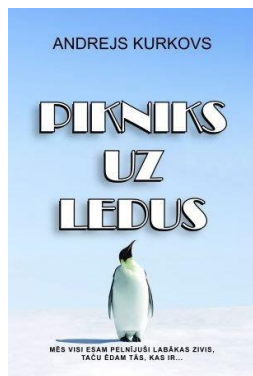
No ukraiņu valodas tulkojusi Māra Poļakova.
Rīga : Dienas grāmata, 2020. 253 lpp.
ISBN 9789934595141.

kara Donbasā atveidojums. Jau drīz pēc iznākšanas romāns godalgots ar Ukrainas literāro balvu "Gada grāmata", savukārt 2022. gada 9. martā ar Ukrainas prezidenta Volodimira Zeļenska parakstītu rīkojumu autorei piešķirta arī Tarasa Ševčenko prēmija, kas ir Ukrainas augstākais apbalvojums kultūrā. Ir iecere uzņemt filmu, taču vien laiks rādīs, kā notikumi attīstīsies turpmāk un kad to būs iespējams īstenot.

"Es ļoti gribētu, lai kara bērni, bēgļi, veterāni, atraitnes, kareives, partizāni piederētu pie romantiska sendienu laikmeta un ieņemtu cienīgu vietu vēsturiskajā romānā un tikai tur, bet mūsu dzīves realitātē nebūtu sastopami" – atzīst romāna autore.

Kurkovs, Andrejs. Pikniks uz ledus.

Iesaka Elīta Vīksna

Atslēgvārdi

ukraiņu romāni

<https://teejtasiite.wordpress.com/2012/03/19/gramatakas-rada-velmi-pieradinat-pingvinupikniks-uz-ledus>

<https://www.iinuu.lv/lv/dziveszinai/lasamgabali/pikniks-uz-ledus-a-kurkovs>

<https://www.diena.lv/raksts/kd/gramatas/iznacis-ukrainu-rakstnieka-andreja-kurkova-romans-pikniks-uz-ledus-13930069>

Andrejs Kurkovs ir Ukrainā dzīvojošs krievu izcelsmes rakstnieks, scenārists un redaktors, Ukrainas PEN kluba vadītājs. Šobrīd viņš sarakstījis vairāk nekā divdesmit kinoscenārijus un gandrīz tikpat daudz grāmatu, no kurām latviešu valodā iztulkots vien laikam pats populārākais viņa romāns – “Pikniks uz ledus” (1996). Grūti definējams darbs – te var saskatīt gan groteskas, gan absurda elementus, kuri parādās rimtā stāstījumā par neveiksmīga rakstnieka dzīvi vairāku mēnešu garumā. Varbūt to varētu saukt par detektīvromānu, ja vien lasītājam jau pašā sākumā nekļūtu skaidrs, ka nekrologu rakstīšana par dzīviem cilvēkiem var beigties tikai ar nekrologu pašam autoram, un nav pat būtiski, kurš būs pasūtītājs – bandīti vai tie, kuri formāli pārstāv valsts struktūras.

Viena no romāna lielākajām vērtībām ir laikmeta atmosfēra. Tikko ir sabrukusi PSRS, bet jaunā nacionālā valsts vēl atrodas tapšanas stadijā. Visapkārt valda apjukums, bezdarbs un naudas trūkums, un, kā juku laikos pierasts, sarosījušies cilvēki ar nevērīgu attieksmi pret ētikas vērtībām. Cieņa pret cilvēka dzīvību ir pieklususi, un uz šī fona pavisam pašsaprotami izskatās gan mēģinājums pret vasarnīcu zagļiem nodrošināties ar kājnieku mīnām, gan piedāvājums izārstēt pingvīnu, pārstādot tam bērna sirdi. Autors nemoralizē, viņa stāstījums ir bezkaislīgs, gluži tāds pats kā viņa stāsta varonis, kurš grāmatas sākumā vada vienmuļu dzīvi mazā dzīvoklītī ar vienīgo biedru – no bankrotējoša zoodārza pieņemtu pingvīnu. Autora lakonisko stilu raksturo fakts, ka dažāda nodaļa aizpilda vienu lappusi. Toties ir detaļas – elektrības pārrāvumi, kaut kur tuvumā šāviens tumsā, bēguļojoši cilvēki, bēres ar pingvīna piedalīšanos, pieskatīšanā atstāts gadījuma paziņas bērns, neatliekamās palīdzības

brigāde bez medikamentiem, dolāri, lietusi un sniegs... Pingvīns pamazām pārtop par apjukuma, depresijas un kaut pieklusinātu, tomēr cilvēciskas pieķeršanās simbolu. Viktora vārdi grāmatas nobeigumā – “es esmu pingvīns” –, lai arī teikti citā kontekstā, skan kā viņa līdzšinējās dzīves rezumējums.

Romāna nobeigums ir negaidīts un ātrs. Paliek pēcgarša, varbūt tāpēc, ka ir sajūta – kaut kas paslīdējis garām nemanīts, neizprasts. Un jautājums – kas turpmāk notiks ar Viktoru, pingvīnu un abām meitenēm? (Romāna turpinājums latviešu valodā pagaidām nav tulkots.)

Ruka, Elvita. Paradīze ir tikai vieta uz zemes.

Iesaka Anda Saldovere

Atslēgvārdi

kultūras vēsture; ceļojumu literatūra

<https://www.dgramata.lv/dg-izdotas-gramatas/dokumentala-literatura/originalliteratura-latviesu/celojumi-un-piedzivojumi/paradize-ir-tikai-vieta-uz-zemes>

Nelielai atelpai no nopietnās, problēmām piesātinātās literatūras piedāvāju paceļot. Lai gan tikai "uz papīra", toties eleganti – ar mērķtiecīgi pievienotu papildu informāciju un plašām izvēles iespējām, caur dažādiem kontinentiem. Saprotams, šoreiz mani tālākas nākotnes ceļamērķi no visa plašā grāmatas autore piedāvājuma uz brīdi apstājās pie Ļvivas – aprakstā tik tēlaini un bagāti raksturotās Rietumukrainas pilsētas. Ļviva – tā ir Ukrainas kultūras un mākslas galvaspilsēta. Arī kafijas, lauvu, džeza, lietus, šokolādes, terašu un kaislīga tango pilsēta. Valsts septītā lielākā pilsēta ar aptuveni vienu miljonu izteikti nacionāli noskaņotiem iedzīvotājiem patiesi iedvesmo, apgāro un priecē. Daži Ļviviešu noskaņojumu raksturojoši fakti (jāpiebilst, ka autore ceļojumi pa Ukrainu notikuši ap 2020. gadu): uz balkoniņiem manāmi uzsaukumi par Krievijas cietumā ieslodzītā ukraiņu režisora Oļega Sencova atbrīvošanu, bet pilsētas suvenīru klāstā – tualetes papīrs un kājslauķi ar Putina ģimetni... Kā pilsēta ar izcilu gastronomisko kultūru Ļviva ir arī pilsēta ar senās Eiropas garšu un atmosfēru. Ne velti tās vecpilsēta iekļauta UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā. Iedvesmojošs ir pat pilsētas reljefs – ja nezini, kur iet, kāp kalnā! Par tās apciemošanu biju domājusi jau agrāk, bet nu cerēšu uz sapņa piepildījumu kaut kad nākotnē, bet vispirms, protams, uz to, lai šī skaistā pilsēta paliek kara neskarta.

Grāmatā publicēta arī nodaļa par vēl vienu Rietumukrainas skaistuli – Užhorodu, kurā, pateicoties tuvajai robežai ar Ungāriju, ir skaitliski vērā ņemama romu kopiena. Bet vairāk par šo patiesi kolorīto pilsētu iesaku izlasīt pašiem.

Grāmatas anotācijā teikts: pasaulē redzētais apliecina – saki paldies un priecājies, ka esi dzīvs. Vieds atzinums, īpaši šobrīd.

Franko, Ivans. Dzejas.

Sastādītājs Jurijs Sadlovskis; atdzejojāji Māris Salējs, Zintis Zīme, Amanda Aizpuriete; redaktors Knuts Skujenieks. Rīga : LUBA, 2006. 60 lpp.

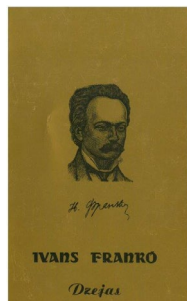
Dovgijs, Oļeksijs. Zibens pieskārieni.

No ukraiņu valodas atdzejojis Imants Auziņš. Rīga : Poligrāfijas infocentrs, 2012. 165 lpp.
ISBN 9789984809540.

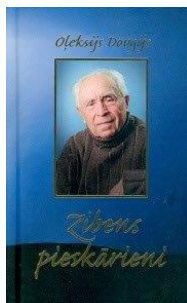
Vējš no Ukrainas. Ukraiņu klasiskās un mūsdienu dzejas antoloģija.

Sastādītāji Imants Auziņš, Rauls Čilačava. Rīga : Bonmark, 2009. 384 lpp.
ISBN 9789984398440.

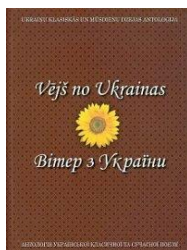
Iesaka Māra Jēkabsone

Dzeja ir iecienīts literatūras žanrs mazai daļai sabiedrības, arī man tā nav ikdienas sastāvdaļa, lai gan reizēm tieši dzeja darbdienu vakaros un brīvdienās mēdz būt mans literārais sabiedrotāis. Tā notika arī šoreiz, kad man tika piedāvāts iesaistīties Ukrainas literatūrai veltītā "Literatūras ceļveža" tapšanā. Nebūšu oriģināla, sakot, ka dzeja ir tautas dvēsele, taču tā tas ir – ja vēlaties ielūkoties kādas tautas dvēselē, dzeja būs īstā atslēga.

Jūsu uzmanībai piedāvāju trīs ukraiņu dzejas izdevumus latviešu valodā: bilingvālo Ivana Franko dzejas izlasi "Dzejas" (2006), Oļeksija Dovgija dzejas krājumu "Zibens pieskārieni" (2012) un ukraiņu klasiskās un mūsdienu dzejas antoloģiju "Vējš no Ukrainas" (2009).

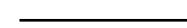
Ivana Franko vārds, šķiet, komentārus neprasa – rakstnieks, tulkotājs, zinātnieks, sabiedriski politisks darbinieks, ukraiņu nacionālās atmodas sekmētājs, kurš pamatoti tiek salīdzināts ar Raini. Bilingvālo izlasu pievienotā vērtība ir iespēja kaut nedaudz izjust dzejas oriģināliskanējumu, un Franko gadījumā tas ir īpaši svarīgi, jo viņa dzeja skan 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākuma dzejas valodā, kurai, kā mēs zinām, ir pilnīgi citāds skanējums nekā dzejai mūsdienās un pat pavisam nesen – 20. gadsimta vidū. Lasot Franko dzejas rindas, patiešām veidojas spilgtas asociācijas ar Raiņa un viņa laikabiedru daiļradi. Prātā nāk latviešu nacionālās atmodas kustība un veidojas cieša emocionālā saikne ar to, kas notiek Ukrainā šobrīd – ar nepamatotu un asiņainu imperiālas lielvalsts vardarbību, kam pretī stāv drosmē un pārliecībā par neatkarības un

demokrātijas uzvaru un gara spēks, kas liek nepadoties un cīnīties par savu zemi un tautu. Līdzīgi kā Rainim, arī Franko dzejā ieskanas skumju un liriskas mīlas notis, kas vēl jo vairāk rada 19. un 20. gadsimta mijas Ukrainas klātbūtni, līdzību ar tā laika Latviju un tās politisko un sociālo situāciju.

*"Ja kāds kaitē tam, kas viņam/Darījis nav ļauna,
Nevainīgajam, kas vārda/Nesacījis ļauna,
Lai uz tādu paša ļaunums/Krīt – bez viena vārda,
Kā pret vēju sētas pelus/Sējējam krīt bārdā".* (Ivans Franko, 27. lpp.)

Rakstnieks un žurnālists Oļeksijs Dovgijs pārstāv 20. gadsimtu – gan padomju periodu, gan neatkarīgās Ukrainas laiku. Īpaši viņš ir ievērojams un atpazīstams ar savām koncentrētajām īsformas dzejas rindām – lai pateiktu daudz, nav nepieciešams izteikties gari, līdz ar to tieši Dovgija dzejas krājums varētu būt izdevums, ar ko sākt tiem, kam klasiskā dzeja šķiet sveša. Dzejnieka vērojumi ir tieši un precīzi, izteiksmes veids – vienlaikus tēlainis un lakonisks, un tāpat kā citi dzejnieki (arī Latvijā), Dovgijs uzskatāmi parāda, ka tieši dzejas valoda ir tā, ar kuru vislabāk un visefektīvāk var runāt par ētiskām vērtībām, bez kurām cieņpilna un demokrātiska sabiedrība nav iedomājama.

Atslēgvārdi
ukraiņu dzeja

Franko, Ivans. Dzejas.

Sastādītājs Jurijs Sadlovskis; atdzejojāji Māris Salējs, Zintis Zīme, Amanda Aizpuriete; redaktors Knuts Skujenieks. Rīga : LUBA, 2006. 60 lpp.

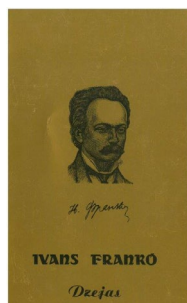
Dovgijs, Oļeksijs. Zibens pieskārieni.

No ukraiņu valodas atdzejojis Imants Auziņš. Rīga : Poligrāfijas infocentrs, 2012. 165 lpp.
ISBN 9789984809540.

Vējš no Ukrainas. Ukrainu klasiskās un mūsdienu dzejas antoloģija.

Sastādītāji Imants Auziņš, Rauls Čilačava. Rīga : Bonmark, 2009. 384 lpp.
ISBN 9789984398440.

Iesaka Māra Jēkabsone

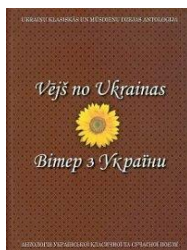
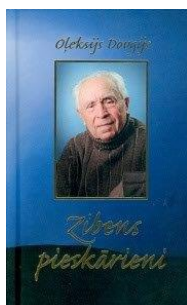

*"Sirdsapziņa ir akmens/Uz ceļa,
Pa kuru staigā ļaudis.
Tam biežāk pārkāpj pāri –
Nekā to paceļ!"* (Oļeksijs Dovgijs, 144. lpp.)

Dzejas antoloģijas, šķiet, ir vēl mazāk iecienītas nekā tradicionālie individuālie dzejas krājumi, taču – ja ir interese gūt ieskatu kādas valsts dzejas ainavā, nav labāka veida par šo, īpaši, ja kopā ar dzejas izlasi tiek piedāvāts ieskats arī dzejnieku radošajās biogrāfijās un dzejas attīstībā valstī kopumā. Tādēļ visā nopietnībā iesaku izlasīt arī antoloģijas ievadu, kas ir gana izziņošs un nebūt ne garlaicīgs. Antoloģijā iekļauti deviņdesmit viena ukraiņu dzejnieka darbi. Šis skaits var šķist neticams, taču, zinot trauksmaino Ukrainas vēsturi un bagātīgo literatūru, – visnotaļ koncentrēts un ietilpīgs, lai gūtu pietiekami plašu ieskatu ukraiņu dzejas daudzpusībā. Grāmata nav izlasāma vienā dienā, tā prasa iedziļināšanos, raisa vēlmi sevi uzrunājušos dzejniekus iepazīt tuvāk, daudzi dzejoļi prasās pārlasāmi vairākas reizes. Izdevuma saturs kārtots hronoloģiskā secībā – sākot ar 19. gadsimta beigām/20. gadsimta sākuma ukraiņu dzejas klasiķiem, kuru vārdi būs dzirdēti saistībā ar Ukrainas vēsturi, t. sk. kultūras un literatūras vēsturi, turpinot ar 20. gadsimta Ukrainas dzejas dažādību un beidzot ar dzejniekiem, kuru dzeja pieskaitāma 21. gadsimtam.

*"Zaldāti civilās drēbēs mūsu laukumus mīda,
Drošībkomitejiskā pagātne viņos kā ļauna karma.
Es atgriežos skumjās kā Persefone uz Aīdu,
Bet no šīs zemes mani tikai ar zobiem var izkost ārā."* (Oļesja Mamčiča, 327. lpp.)

Var tikai apbrīnot latviešu dzejnieku spēju pārcelt latviešu valodā ukraiņu dzejas skanējumu. Lai veiksmīgs ceļš ukraiņu dzejas pasaulē!

Atslēgvārdi
ukraiņu dzeja

Burvju vijole. Ukrainu tautas pasakas jaunākā skolas vecuma bērniem.

Iesaka Dārija Juškeviča

Sastādījusi un no ukraiņu valodas tulkojusi Aina Rudzroga; Knuta Skujenika ievads.
Ilustrējis Aivars Sprūdžs. Sērija "Brīnumzeme".
Rīga : Liesma, 1986. 173 lpp.

Atslēgvārdi

ukraiņu tautas pasakas

Jūtos patiesi pagodināta, ka man uzticēta šī godpilnā misija – atļauja ieskatīties ukraiņu tautas dvēselē. Jo pasakas allaž ir tās, kas vienmēr uzturējušas tautas garu, tās tikumus – taisnības izjūtu, līdzjūtību, atsaucību, draudzības spēku, ģimenes un čakla darba cienīšanu, mīlestību pret dzimto zemi. Vienlaikus tās izsmej un nosoda slinkumu, negausību, skopumu, nevīžību, ļaunprātību, solījumu nepildīšanu un citas sliktās īpašības. Varbūt tieši tāpēc dažādu tautu pasakas šķiet līdzīgas, jo nosauktie tikumi dziļākajā būtībā ir visu tautu gara bagātību pamatā, īpaši Eiropas valstīs tas ir ļoti līdzīgi. Bieži tās arī sākas un beidzas vienādi. Reiz dzīvoja... un laimīgi līdz mūža galam! Pasakas ceļo tāpat kā cilvēki – no vienas tautas uz citu, un atkal uz nākamo. Tāpēc mums šķiet, ka esam reiz tās jau lasījuši.

Šajā ziņā ukraiņu folklorā nav izņēmums. Lielākā daļa no šī krājuma ir brīnumu pasakas: par attapīgo trešo tēva dēlu, brašajiem kazakiem platajās biksēs un cekulu virs galvas, par čaklo sērdienīti un gudro meitu, par zemniekdēliem, aitu ganiem, Sauli, Mēnesi un citiem labajiem spēkiem, kas cīnās, tic uzvarai un pieveic ļaunos spēkus – pūkus, raganas, velnus, ļaunās pamātes, viltīgos valdniekus, kuri netur vārdu.

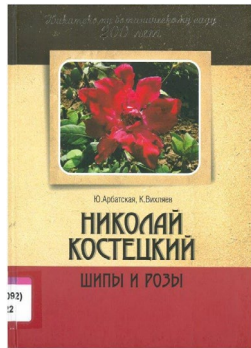
Šobrīd, kad ukraiņu tauta cīnās nežēlīgajā 21. gadsimta karā ne tikai par savu valsti, bet arī par Eiropu un arī Latviju, nav viegli bez īpaša aizkustinājuma lasīt viņu pasakas, jo tagad es tajās saskatu pavisam citu kontekstu, nekā tad, kad lasīju pirmoreiz. Saprotams, nepārstāstīšu katru pasaku. Vēlos vienīgi dalīties ar emocijām, kuras uzrunāja manu sirdi, dodoties līdz pasaku varoņiem viņu cīņās. Lasot tās, es priecājos, skumu un smējos kopā ar viņiem, jo ukraiņu tautai ir līksma daba, kas palīdz visās

nedienās uzturēt stipru garu. Šī īpašība viņiem palīdz arī tagad. Gluži kā burvju vijole, kad to spēlējot, labais pieņemas spēkā, bet sliktais nīkst. Tostarp katrai tautai ir arī tikai tai raksturīgas pasakas. Ukrainiešiem, neapšaubāmi, tā ir lielā mīlestība pret dzīvniekiem, kas aizņem daļu no krājuma tematikas. Tā kāds nabadzīgs puisis par maizei domāto naudu izpērk sunīti un kaķīti, kam draud bojāeja pie sliktiem cilvēkiem. Un vai tas nav tieši tas, ko nupat, asarām acīs, esam skatījuši sociālajos tīklos, kā ukraiņi glābj savus dzīvniekus?

Nobeigumā pieminēšu ļoti simbolisku pasaku, kas stiprina dziļu pārliecību par ukraiņu uzvaru. Kādam tēvam ir trīs dēli. Jaunākais nokļūst pie labā milža, kurš viņam iemāca ne tikai jāt un zobenu cilāt, bet arī dzīves gudrības. Un, kad nu valsti pārņem ļauni vampīri, milzis sūta puisi pret tiem cīnīties. Tik viena doma nedod miera; aiz ko viņa saimnieks pats nedodas cīnīties, tik stiprs un izmanīgs būdams, bet sūta viņu? Uz to milzis atbild: "Redzi, dēls, ja lielu darbu paveic spēcīgais un gudrais, tad darbam nav tās vērtības. Iegaumē, ka lielus uzdevumus bieži paveic nevis tie, kas daudz zina un ir apveltīti ar lielu spēku, bet gan tie, kam piemīt stipra griba un lielas uzvaras alkas!"

Арбатская, Юта. Николай Костецкий: шипы и розы: Никитскому ботаническому саду 200 лет.

Iesaka Zane Bondare

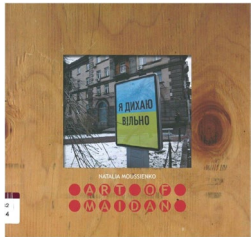
Grāmata ir veltījums zinātnieka Nikolaja Kostecka piemiņai. Lasītāji tiek iepazīstināti ar talantīgā dārzkopja, agronoma, pasniedzēja un lauksaimniecības ekonomikas teorētiķa dzīves un darba gājumu. Pēdējos desmit savas dzīves gadus zinātnieks strādājis Ņikitska Botāniskajā dārzā Jaltā. Šajā laikposmā viņš selekcionējis vairāk nekā 30 rožu šķirņu un pirmo reizi botāniskā dārza vēsturē uzrakstījis vairākus zinātniskus darbus par rožu kultūru. Kosteckis sniedzis neatsveramu ieguldījumu Ņikitska Botāniskā dārza attīstībā – viņa izveidotā rožu selekcijas zinātniskā bāze deva iespēju botāniskajam dārzam kļūt par valsts rožu audzēšanas līderi periodā no 20. gadsimta 60. līdz 80. gadiem.

Atslēgvārdi

Nikolajs Kosteckis; Ņikitska Botāniskais dārzs; Ukrainas augu selekcionāri; rožu selekcija

Мусіэнко, Наталія Борисівна. Art of Maidan.

Iesaka Toms Herings

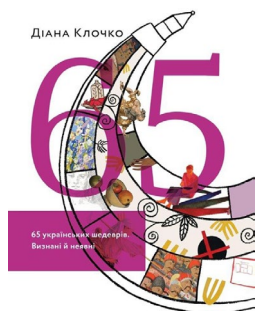
Atslēgvārdi

ukraiņu māksla; māksla un revolūcija

Izdevumā "Art of Maidan" dokumentēta visdažādāko māksliniecisko izpausmju eksplozija Maidana revolūcijas laikā (2013–2014) Kijivā – no mākslinieku darinātiem plakātiem un fotogrāfijām līdz instalācijām, performancēm, kino un mūzikai –, attiecīgi izdalot mākslas veidus un tos papildinot ar novērotajām tendencēm. Lai arī nedaudzās lappuses, kā raksta autore, ir tikai piliens jūrā, izdevums ir mākslas vēstures atainojums reāllaikā. Autore, būdama ukraiņu modernās mākslas zinātniece, akadēmiski raugās uz dramatiskajiem notikumiem, nekļūdīgi apzinoties jau tobrīd izrādīto Krievijas militāro agresiju kā pagrieziena punktu Ukrainas vēsturē, kad vēl pirms 2022. gada militārā aizstāvības kara jau 2013. gadā "māksla devās uz barikādēm". Grāmatas pirmizdevums ukraiņu valodā iznācis 2015. gadā.

Клочко, Діана. 65 українських шедеврів : визнані й неявні.

Iesaka Raits Lubinskis

Atslēgvārdi

україņu māksla un mākslinieki;
glezņas; estampi

Diāna Kločko ir mākslas kritiķe un pasniedzēja. Šajā grāmatā viņa 65 esejās iezīmē alternatīvu skatījumu uz Ukrainas mākslas vēsturi, sākot jau ar 7. gadsimtu (Ukrainas ikona, glezniecība, skulptūra, grafika). Izdevuma uzmanības lokā nonākuši darbi, kuri ideoloģisku 20. gadsimta apsvērumu dēļ netika uzskatīti par "kanoniskiem" vai "ievērības cienīgiem". Autore skaidro, kāpēc šodien to atzīšana ir svarīga, un, pievēršot uzmanību arī pasaules mākslas šedevriem, piedāvā jaunus interpretācijas kontekstus, atklāj negaidītas analogijas un maz zināmus stāstus.

Izdevums 2019. gadā saņēma Jurija Ševeļova balvu par mākslinieciskām un zinātniskām esejām ukraiņu valodā un kļuva par konkursa *LitAccent 2019* uzvarētāju nominācijā "Literatūrzinātne, esejas un mākslinieciskā reportāža".

Vdovičenko, Halina. 36 un 6 kaķi : ūsaini astains stāsts bērniem.

Iesaka Ilze Kļaviņa

Atslēgvārdi

ukraiņu bērnu stāsti

https://lasamkoks.lv/lat/visi_jaunumi/3366-lielie-lasisanas-svetki-2021

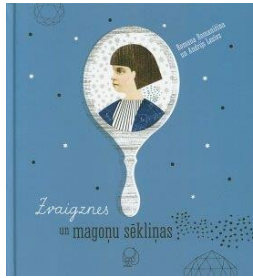
Vai varat iedomāties pilnum pilnu kaķu autobusu, palielu kaķu bērnudārza grupiņu vai pārpildītu kaķu klasi? Grāmatas varoņi tik dažādi – te ir pagraba kaķi, badakāši, krāsainie, dancotāji, kaķi no kaimiņu kāpņu telpas, mazuļi – visi kopā 36 un 6 kaķi. Protams, katrs no kaķiem ir neatkārtojama personība! Kad vajag, viņi apvienojas, saliedējas un izdara lielas lietas. Grāmatā 42 kaķu saime savaldzina Krepa kundzi, pie kuras astaiņi negaidīti ierodas ciemos – kaķi sarunājas, spriež, strīdas, kaujas, dejo. Asprātīgi uzrakstītā grāmata noteikti patiks ne tikai “kaķu mīļiem”. Arī es no šodienas uzlūkošu kaķus no cita skatu punkta. Tātad – grāmata gan bērniem, gan viņu vecākiem.

Ūsaini astainais stāsts par kādu visai lielu kaķu pulku lika pasmaidīt arī man, tādēļ saprotama ir daudzu bērnu sajūsma par šo grāmatu. Atgādināšu, ka šī ir arī LNB lasīšanas veicināšanas programmas “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2021” programmas 9+ vecumgrupas visaugstāk novērtētā grāmata – vairāk nekā 800 bērni grāmatai piešķīruši godpilno 1. vietu – tas taču ir vērā ņemams fakts!

Grāmatas autore sveicienā latviešu lasītājiem saka: *“Es pateikšu, kādēļ šie varoņi patīk man. Pirmkārt, tādēļ, ka jebkurā sarežģītā situācijā viņi apvienojas un vienmēr atrod izeju. Un vienmēr iziet no tās kā uzvarētāji.”*

Romanišina, Romana, Lesivs, Andrijs. Zvaigznes un magoņu sēkliņas.

Iesaka Ilze Kļaviņa

Visu, ko redzam, varam saskaitīt. Par to jo īpaši pārliecināts ir bērns, kurš dzimis matemātiķu ģimenē. Ikvienā vietā, kur esam, ir ko skaitīt. Lai vakarā ātrāk aizmigtu, varam skaitīt aitas, bet varam skaitīt arī ziloņus vai citus pasaules dzīvniekus. Varam skaitīt ciparus, tos savelkot kopā – tā veidojas kaķis vai zaķis. Apstājamies parkā un palūkojamies apkārt, arī te ir, ko skaitīt, – koki, lapas, akmeņi, garāmgājēji utt. Vissarežģītāk ir saskaitīt zvaigznes, un vai tās vispār var saskaitīt? *“Kādēļ man neizdodas saskaitīt visas zvaigznes? Es taču zinu tik daudz skaitļu, formulu un vienādojumu.”* Var, visu var paveikt, izdarīt, ja patur prātā grāmatā pausto domu: *“Tev noteikti viss izdosies. Tikai jāiet uz mērķi maziem solīšiem. Ikvienu uzdevumu, pat vissarežģītāko, jāšāk no vienkāršā – no viens, divi, trīs...”*

Atslēgvārdi

ukraiņu bērnu stāsti

Nedaudz neparasta, tomēr uzrunājoša grāmatiņa pirmsskolas vecuma bērniem.

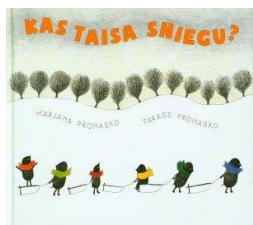
2014. gadā izdevums saņēmis starptautisko bērnu grāmatu balvu *Bologna Ragazzi Award*.

Prohasko, Tarass, Prohasko, Marjana. Kas taisa sniegu?

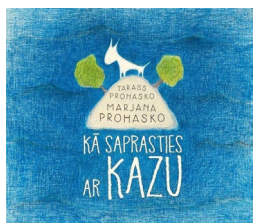
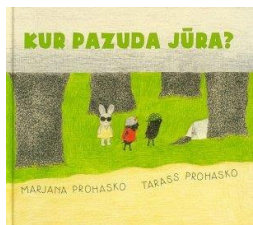
Prohasko, Tarass, Prohasko, Marjana. Kur pazuda jūra?

Prohasko, Tarass, Prohasko, Marjana. Kā saprasties ar kazu.

iesaka Anda Saldovere

Burvīga grāmatiņu kolekcija, kuru veidojuši divi autori – ģimenes tandēms. Vīrs Tarass darina tekstus, bet sieva Marjana – aizkustinošas ilustrācijas. Pirmsskolas bērniem adresēto stāstiņu sižeta centrā – labestīga kurmju ģimene, kur bez vecākiem ir arī 13 (!) bērnu. Grāmatiņas māca veidot sirsnīgas, izpalīdzīgas savstarpējās attiecības gan ģimenē, gan ar apkārtējiem.

Atslēgvārdi

ukraiņu bērnu stāsti

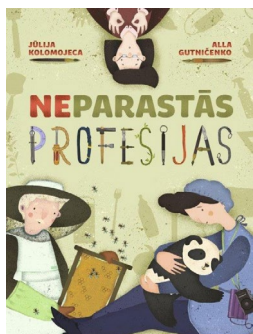
No ukraiņu valodas tulkojusi Māra Poļakova. Rīga : Jāņa Rozes apgāds, 2015. 71 lpp.
ISBN 9789984235578.

No ukraiņu valodas tulkojusi Māra Poļakova. Rīga : Jāņa Rozes apgāds, 2016. 87 lpp.
ISBN 9789984235929.

No ukraiņu valodas tulkojusi Māra Poļakova. Rīga : Jāņa Rozes apgāds, 2019. 84 lpp.
ISBN 9789984236254.

Kolomojeca, Jūlija, Gutničenko, Alla. Neparastās profesijas.

Iesaka Anda Saldovere

Stāsts par kādu zēnu Andrijko un viņa ģimeni, kurā teju visiem ir neparastas profesijas – floriste, paleontologs, pandu apmīļotāja, tējas degustators, surdotulks, stikla pūtējs, picu cepējs, gaisa balona pilots – par vairumu no tām arī mēs taču zinām maz? Autores radušas labu veidu, kā stāstīt par tik retām profesijām, papildinot tekstu ar interesantiem un bērniem pievilcīgiem uzdevumiem. Kas nav mazsvarīgi – grāmata bagātīgi ilustrēta, attēlos iekļaujot papildinošu informāciju (pamatinstrumenti, palīgpriekšmeti, darba rīki un apģērbi u. c.). Interessants ir fakts, ka grāmatas tapšanas procesā ar konsultācijām iesaistījušies arī vairāki Latvijas eksperti, piemēram, surdotulce Laura Zeltiņa, Latvijas Nacionālais dabas muzejs, gaisa balonu pilots Indulis Blūms un citi.

Atslēgvārdi

ukraiņu bērnu stāsti

Ieteicoša grāmatu izlase par Ukrainu – nozaru literatūra

Sarakstu sagatavojuši Anda Saldovere

- 1. Liepiņš, Imants. Ukraina – dzīvība, nāve un iekšējā revolūcija : no barikādēm uz Maidana caur Krimas okupāciju līdz karam Donbasā : aculiecinieka stāsts.** 328 lpp. Rīga : Jumava, 2015. ISBN 9789934117381.
- 2. Marcinkēvičs, Alvis. Ukrainas krīze : divgalvainā ērgļa impērijas trieciens.** Ķekava : Lasītava, 2017. 312 lpp. ISBN 9789934866487.
- 3. Denysenko, Nicholas E. The Orthodox Church in Ukraine : a century of separation.** DeKalb, Illinois : Northern Illinois University Press, 2018. xv, 298 lpp. ISBN 9780875807898.
- 4. Freedman, Lawrence. Ukraine and the art of strategy.** New York : Oxford University Press, 2019. 233 lpp. ISBN 9780190902889.
- 5. Galeotti, Mark. Armies of Russia's War in Ukraine.** Oxford : Osprey Publishing, 2019. 64 lpp. ISBN 9781472833440.
- 6. Hodges, Linda, Chumak, George. Language and travel guide to Ukraine.** New York : Hippocrene Books, 2000. 395 lpp. ISBN 0781808022.
- 7. Jürgens, Anne. Russischsprachige Bevölkerung in Osteuropa – von der Titularnation zur Minderheit : Demokratische Transformation und gesellschaftliche Integration im Baltikum und in der Ukraine.** Heidelberg : Universitätsbibliothek Heidelberg, 2018. 600 lpp. ISBN 9783946531722.
- 8. Kalmbach, Karena. The meanings of a disaster : Chernobyl and its afterlives in Britain and France.** New York ; Oxford : Berghahn Books, 2021. vii, 227 lpp. ISBN 9781789207026.
- 9. Lazarovych, Mykola. "We Will Give Our Souls and Bodies for Our Freedom" : Ukraine in the struggle against the armed aggression of the Russian Federation (2014–2018).** Ichnia : Format, 2018. 331 lpp. ISBN 9789661567626.
- 10. Luzina, Lada. Ukrainian Women's Magic Traditions.** Чарівні традиції українок. Angļu valodā. Kharkiv : Folio, 2020. 63 lpp. ISBN 9789660389571.
- 11. Mymruk, Oleksandr. Oleg Sentsov. Translator Julia Lugovska.** Kharkiv : Folio, 2018. 396 lpp. Angļu valodā. ISBN 9789660383937.
- 12. Plochy, Serhii. Chernobyl : history of a tragedy.** London : Penguin Books, 2019. xvi, 404 lpp. ISBN 9780141988351.
- 13. Religion, Nation, and Secularization in Ukraine / edited by Martin Schulze Wessel and Frank E. Sysyn.** Edmonton, Alberta; Toronto, Ontario : Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 2015. xi, 174 lpp. ISBN 9781894865388.
- 14. Savostina, Yuliia, Tarapakina, Lala, Ogorodnyk, Julia Aurora. #madeinukraine : shop, eat, travel.** Kyiv : Sammit-Book, 2019. 251 lpp. ISBN 9786177672509.
- 15. Shore, Marci. The Ukrainian Night : an intimate history of revolution.** New Haven : Yale University Press, 2017. xxiii, 290 lpp. ISBN 9780300218688.
- 16. Soroka, Yurii. 100 Key Events in Ukrainian History.** Kharkiv : Folio, 2018. 205 lpp. ISBN 9789660385504.
- 17. Steinhart, Eric C. The Holocaust and the Germanization of Ukraine.** Washington : United States Holocaust Memorial Museum and German Historical Institute ; New York : Cambridge University Press, 2018. xii, 263 lpp. ISBN 9781107061231.
- 18. Subtelny, Orest. Ukraine : a history.** Toronto : University of Toronto Press, 2000. XVI, 736 lpp. ISBN 0802083900.

Ieteicoša grāmatu izlase par Ukrainu – nozaru literatūra

Sarakstu sagatavojuši Anda Saldovere

- 19. Transnational Ukraine? : networks and ties that influence(d) contemporary Ukraine** / Timm Beichelt, Susann Worschech (eds). Stuttgart : Ibidem-Verlag, 2017. 264 lpp. ISBN 9783838209449.
- 20. Travelbook Ukraine. By Green Penguin Creative agency;** concept, editor-in-chief Iryna Taranenko. Angļu val. Kyiv : Green Penguin Media, 2018. 67 lpp. ISBN 9786177563647.
- 21. Ukraine : travel guide.** Editor-in-chief Yuliia Savostina. Kiev : Publish Pro, 2018. 320 lpp. ISBN 9789669769688.
- 22. Ukraine : new discoveries, new opportunities, common future = neue Entdeckungen, neue Möglichkeiten, eine gemeinsame Zukunft.** Photographs by Oleh Fedorenko [un vēl 15 fotogrāfi]. Angļu un vācu val. Ukraine : Mission Ukraine-Cognita, 2005. 84 lpp.
- 23. Ukraïner : Ukrainian Insider.** Lviv : Old Lion, 2019. 318 lpp. ISBN 9786176797319.
- 24. The War in Ukraine : lessons for Europe.** Editors: Artis Pabriks, Andis Kudors. Riga : The Centre for East European Policy Studies : University of Latvia Press, 2015. 182 lpp. Angļu val. ISBN 9789984459981.
- 25. World we defend = Світ, який ми захищаємо.** Київ : Міністерство оборони України, 2018 lpp. 1 sēj. (nenumurētas lapas). Teksts paralēli ukraiņu un angļu val.
- 26. Youngs, Richard. Europe's Eastern crisis : the geopolitics of asymmetry.** Cambridge; New York : Cambridge University Press, 2017. viii, 254 lpp. ISBN 9781107547315.
- 27. Антологія молодой української поезії III тисячоліття.** Упорядник Мирослав Лаук. Київ : А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2018. 493 lpp. ISBN 9786175851463.
- 28. Виноградов, Олег. Слово Майдана.** Киев : Корбуш, 2014. 527 lpp. ISBN 9789662955309. Dokumentālā publicistika.
- 29. Горелов, Микола, Моця, Олександр, Олег Рафальський, Олег. Українська етнічна нація.** Киев : Еко-продакшн, 2012. 175 lpp. ISBN 9789661622042.
- 30. Зіненко, Роман. Війна, якої не було : хроніка Іловайської трагедії.** Харків : Фоліо, 2019. 2 sējumi. ISBN 9789660389489.
- 31. Малаков, Д. В. Мальовнича Україна = Picturesque Ukraine.** Ukraïņu un angļu valodā; kopsavilkums krievu un franču valodā. Київ : Мистецтво, 2011. 335 lpp. ISBN 9789665771395.
- 32. Нація, культура, література : національно-культурні міф.** Київ : Наукова думка, 2010. 557 lpp. Ukraïņu literatūra 20. gs.
- 33. Попович, Мирослав. Культура : ілюстрована енциклопедія України.** Київ : Балтія-Друк. 2009. 182 lpp. ISBN 9789668137617.
- 34. Рауль, Чилачава. Приближение к Латвии : откровения посла.** Рига : Bonmark, 62 lpp. ISBN 9789984492674. Čilačava bibliogrāfija.
- 35. Світова гібридна війна: український фронт.** За редакцією Володимира Горбуліна; Національний Інститут стратегічних досліджень. Харків : Фоліо, 2017. 494 lpp. ISBN 9789660377608.
- 36. Україна у глобальному світі : колективна монографія.** Rīga : Baltija Publishing, [2020]. 257 lpp. ISBN 9789934588976.

Ieteicoša grāmatu izlase – ukraiņu autoru daiļliteratūra

Sarakstu sagatavojuši Anda Saldovere

- 1. Latvijas Kiberpsiholoģijas asociācijas speciālisti sarakstījuši grāmatu, kura lasītājiem sniedz iespēju iepazīties ar unikālām idejām par tematiku, kas saistīta ar virtuālo vidi Loiko, Sergejs. Lidosta : galvenā grāmata par karu, kuram nevajadzēja būt, un par varoņiem, kuri gribēja dzīvot, taču mira.** Rīga : Dienas Grāmata, 2016. 432 lpp. ISBN 9789934546211.
- 2. Zaharovs, Sergijs, Mazurkevičs, Sergijs. Melnais caurums. 2014. gada augusts : grafiskais romāns par okupāciju.** Kijiva : Osnova, 2018. 111 lpp. ISBN 9789666999736.
- 3. Zavgorodnijs, Jurijs. Svētvakars.** Rīga : Apgāds Daugava, 2012. 96 lpp. ISBN 9789984410593. Dzeja.
- 4. Антологія молоді української поезії III тисячоліття.** Київ : А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2018. 493 lpp. 9786175851463. Dzeja.
- 5. Baziv, Vasyl. Armageddon at Maidan : [a novel-requiem].** Augusta : Anophora Literary Press, 2015. 163 lpp. ISBN 9781681142272.
- 6. Дисиденти : антологія текстів.** Київ : Дух і Літера, 2018. 655 lpp. ISBN 9789663785868.
- 7. Жадан, Сергей. Антенa.** Чернівці : Меридіан Черновіц, 2018. 303 lpp. ISBN 9789669782106. Dzeja.
- 8. Жадан, Сергей. Ворошиловград.** Москва : Астрель, 2012. 445 lpp. ISBN 9785271426780. Romāns "Džezs pār Donbasu" krievu valodā.
- 9. Жадан, Сергей. Всё зависит только от нас : [избранные стихотворения].** Ozolnieki : Literature Without Borders, 2016. 127 lpp. ISBN 9789934856846. Dzeja.
- 10. Камінская, Саша. Не кажи нікому.** Харків : Ранок, 2019. 171 lpp. ISBN 9786170957726. Proza.
- 11. Курков, Андрей. Шенгенская история : литовский роман.** Харьков : Фолио, 2016. 716 lpp. ISBN 9789660376342.
- 12. Лойко, Сергей. Аэропорт : главная книга о войне, которой не должно быть, и о героях, которые хотели жить, но умирали :** главная книга о войне. Киев : Брайт Стар Пабблишинг, 2016. 359 lpp. ISBN 9789662665673.
- 13. Панченко, Володимир. Сонячний годинник : книга пілігрима.** Київ : Темпора, 2019. 435 lpp. ISBN 9786175693957. Ceļojumu apraksti.
- 14. Потанина, Ирина. Фуэте на Бурсацком спуске.** Харьков : Фолино, 2018. 411 lpp. ISBN 9789660381599. Detektīvproza.
- 15. Савка, Мар'яна. Оптика Бога.** Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. 107 lpp. 9786176797289. Dzeja.
- 16. Baziv, Vasyl. Armageddon at Maidan : [a novel-requiem].** Augusta : Anophora Literary Press, 2015. 163 lpp. ISBN 9781681142272. Romāns par Maidanu.
- 17. Херсонский, Борис. Missa in tempore belli = Месса во времена войны.** Санкт-Петербург : Издательство Ивана Лимбаха, 2014. 95 lpp. ISBN 9785890592118. Dzeja.
- 18. Шевченко, Тарас. Доля : поезії : упорядкування та передмови : Імант Аузінь, Рауль Чілачава] = Ševčenko, Tarass. Dzeja.** Sastādījums un priekšvārds: Imants Auziņš, Rauls Čilačava; tulkojums no ukraiņu valodas. Rīga : Latvijas Akadēmiskā bibliotēka, 2008. 137 lpp. ISBN 9789984538990.

Latviešu literatūra ukraiņu valodā (1991–2021)

Sarakstu sagatavojsi Astra Šmite

- 1. Skujenieks, Knuts. Насіння в снігу : книжка віршів та днів.** Tulk. Юрій Завгородній. Київ : Український письменник, 1994. 108 lpp. ISBN 5333014175. Ukraiņu val.
- 2. З латвійського берега : мала латвійська антологія в перекладах Юрія Завгороднього.** Tulk. Юрій Завгородній. Київ : [izdevējs nav zināms], 1999. 275 lpp. ISBN 9667688003. Ukraiņu val.
- 3. Ziedonis, Imants. Епіфанії. Tulk. Валентина Силава.** Rīga : Latvijas Akadēmiskā bibliotēka, 2005. 143 lpp. ISBN 9984538753. Ukraiņu val.
- 4. Rainis, Jānis. Триколовое [sic] сонце = Trejkrāsainā saule / Rainis un Aspazija.** Tulk. autoru kolektīvs. Rīga : Hekate, 2007. 203 lpp. ISBN 9789984987927. Ukraiņu, gruzīnu val.
- 5. З Латвійського берега : мала антологія латиської поезії.** Tulk. Юрій Завгородній. Львів : Кальварія, 2007. 463 lpp. ISBN 9789666632299. Ukraiņu val.
- 6. Čaks, Aleksandrs. Pēdējais tramvajs = Останній трамвай.** Tulk. Rauls Čilačava. Rīga : Zelta rudens, 2008. 124 lpp. ISBN 9984927571. Ukraiņu, gruzīnu val.
- 7. Maļevskis, Hermanis Marģers. Блукання : поезії.** Tulk. Юрій Садловський. Rīga; Львів : Літопис, 2008. 28 lpp. ISBN 9789984396156. Ukraiņu val.
- 8. Vācietis, Ojārs. Baltās mūžības soļi = Хо́да ві́чності білої.** Tulk. Rauls Čilačava. Rīga : Zelta rudens, 2008. 117 lpp. ISBN 9984927563. Ukraiņu, gruzīnu val.
- 9. Ziedonis, Imants. Кольорові казки. Tulk. Михайло Григорів.** Київ : Грані-Т, 2008. 56 lpp. ISBN 9789662923360. Ukraiņu val.
- 10. Baltijas vējš : daudzvalodu dzejas krājums = Балтийский ветер : многоязычный сборник поэзии.** Tulk. autoru kolektīvs. Liepāja : Helikons, 2010. 413 lpp. ISBN 9789984864051. Krievu, poļu, ukraiņu un vācu val.
- 11. Čaks, Aleksandrs. Серце на тротуарі : поезії у супроводі картин Карліса Падеґса.** Tulk. Юрко Садловський. Львів : Астролябія, 2012. 64 lpp. ISBN 9786176640158. Ukraiņu val.
- 12. Ханін, Семен. Вплав.** Tulk. Альбіна Позднякова, Лев Грицюк. Львів : Artarea, 2015. 79 lpp. ISBN 9789669722478. Ukraiņu val.
- 13. Skujenieks, Knuts. Мала моя батьківщина : 1978–2016.** Tulk. Юрко Садловський. Тернопіль : Крок, 2016. 60 lpp. ISBN 9786176923763. Ukraiņu val.
- 14. Salējs, Māris. Мамо я бачив цю пісню, 1999–2017.** Tulk. Юрко Садловський. Тернопіль : Видавництво "Крок", 2017. 48 lpp. ISBN 9786176924388. Ukraiņu val.
- 15. Akuraters, Jānis. Палаючий острів.** Tulk. Ліна Мельник. Луцьк : ПВД "Твердиня", 2018. 142 lpp. ISBN 9786175172988. Ukraiņu val.
- 16. Bērziņš, Uldis. Пам'ятник козі.** Tulk. Юрко Садловський. Тернопіль : Крок, 2018. ISBN 9786176924715. Ukraiņu val.
- 17. Hēlds, Juris. Потай.** Tulk. Юрко Садловський. Тернопіль : Крок, 2018. 48 lpp. ISBN 9786176924951. Ukraiņu val.
- 18. Стозвукa Зимосвяття вість = Skanēja Ziemassvētku vēsts.** Tulk. Володимир Тимчук. Lviv : VarT, 2018. 19 lpp. Ukraiņu val.

Latviešu literatūra ukraiņu valodā (1991–2021)

Sarakstu sagatavojuši Astra Šmite

19. **Balode, Ingmāra. Альба.** Tulk. Māris Salējs (Marians Rižijs), Yury Zavadsky (Юрій Завадський). Тернопіль : Видавництво "Крок", 2019. ISBN 9786176925538. Ukraiņu val.
20. **Ikstena, Nora. Молоко Матері.** Tulk. Lina Melnyk. Луцьк : ПВД Твердиня, 2019. 188 lpp. ISBN 9786175173053. Ukraiņu val.
21. **Zālite, Māra. П'ять пальців.** Tulk. Ліна Мельник. Київ : Ярославів Вал, 2019. 284 lpp. ISBN 9786176050254. Ukraiņu val.
22. **Ханин Семен. Тобто.** Tulk. Борис Щавурський. Тернопіль : Видавництво "Крок", 2020. 60 lpp. ISBN 9786176925927. Ukraiņu val.